

vanden boeynants versus knack

een slag in het water ?

wim van der biesen

Ingevolge het niet naleven van de wet betreffende het recht van antwoord heeft vice-premier en minister van Landsverdediging Paul VANDEN BOEYNANTS in juni II. een proces ingespannen tegen het weekblad "KNACK". Op 3 augustus werden de uitgeverij Roularta (uitgeefster van o.m. "Knack"), haar afgevaardigde-beheerder en Knackdirecteur Willy De Nolf en Frans Verleyen, hoofdredacteur van het weekblad, voor de correctionele rechtbank te Brussel gedaagd.

Het weekblad werd er van beschuldigd tweemaal een recht van antwoord van de defensie-minister niet gepubliceerd te hebben. Het betrof hier reacties op twee artikels over de aankoop van pantservoertuigen, verschenen onder de titel "De wapenbazaar van de minister" (25 april 1979) en "300 miljard voor 1 minister is te veel" (23 mei 1979). "Knack" had de "antwoorden" van de minister niet integraal weergegeven (zoals de wet van 23 juni 1961 stipuleert), maar er alleen elementen (met commentaar) van verwerkt in nieuwe artikels. De verdedigers van «KNACK» argumenteerden dat Vanden Boeynants gedagvaard had in zijn persoonlijke naam, terwijl in de gewraakte artikels alleen kritiek was uitgebracht op de beleidsbeslissingen van de minister. Bovendien werd betoogd dat de defensie-minister een buitenmatig gebruik van het recht van antwoordt maakt (sommige bladen noemen hem schamper "onze vaste correspondent") en dat dergelijk doorgedreven misbruik van het recht van antwoord elke politieke kritiek onmogelijk maakt en in feite een vorm van censuur is en derhalve een beknutting van de persvrijheid.

Deze en andere argumenten werden echter door de rechtbank verworpen; zij oordeelde zelfs dat de in de artikels voorkomende zinspelingen op Vanden Boeynants als privé-persoon en als politicus één geheel vormden, beledigend waren en schade berokkend. De rechtbank weerlegde ook de stelling dat VDB misbruik zou maken van zijn recht van antwoord door er al te frequent gebruik van te maken: "Telkens wanneer hij op wettelijke wijze van zijn recht tot antwoord gebruik maakt, maakt VDB geen misbruik van zijn recht tot antwoord", aldus het vonnis. Tenslotte werd ook aangestipt dat de Belgische wetgever, door de

invoering van het recht van antwoord, het mogelijk misbruik van de persvrijheid (ten aanzien van privé- of rechtspersonen) juist heeft willen beperken.

Op 24 augustus werden Willy De Nolf en Frans Verleyen ieder veroordeeld tot een boete van 4.000 Fr. of een maand vervangende gevangenisstraf. De N.V. Roularta werd burgerlijk aansprakelijk gesteld voor de kosten van het proces. Defensie-minister Vanden Boeynants krijgt als burgerlijke partij de gevraagde symbolische schadevergoeding van 1 frank toegewezen en hij heeft het recht om het integrale vonnis te laten publiceren in "Knack" en in twee Belgische bladen naar keuze. Tevens beval de rechtbank de publikatie in "Knack" van het tweevoudig recht van antwoord van VDB, "op straffe van een geldboete van 100 Fr. per dag vertraging".

Het weekblad "Knack" is op 1 september tegen deze veroordeling door de rechtbank van eerste aanleg in beroep gegaan. Volgens "Knack"-hoofdredacteur Frans Verleyen werd in het vonnis niet aangetoond "op welke punten er aangetijgd en geïnsinueerd werd". In zijn commentaar op het vonnis van 24 augustus schrijft Verleyen onder de titel "De vrijheden van een minister" ("Knack", 5 september 1979) o.a.: "We weten nu, tenzij het beroepshof een dieper uitgewerkte interpretatie voorstelt, dat om het even welk persartikel waarin een politicus bij name wordt genoemd in aanmerking komt voor de uitoefening van het antwoordrecht. Met andere woorden: vrijwel alle hoofdartikelen in de dagbladen kunnen 's anderendaags, bij wijze van spreken, gepareerd worden met een eens zo lang tegenbericht vanwege de politici. Daar mag instaan wat deze politici goeddunkt. Ze mogen onwaarheid, onzin of wat dan ook ter publikatie aanbieden. De wet schrijft hen, volgens de Brusselse rechtbank, terzake niets voor. Indien enkele leden van een regering hun recht gelijktijdig uitoefenen, kunnen zij de politieke journalistiek technisch onmogelijk maken. Deze verregaande konsekwentie van het vonnis van 24 augustus, stelt dus een ongehinderde berichtgeving over en bespreking van 's lands beleid zwaar op proef en kan ze, theoretisch - en rechtspraak is theorie - uitschakelen. Hierdoor wordt het vraagstuk van de grondwettelijkheid van de wet van 23 juni 1961 en van de door de rechtbank gegeven

interpretatie gesteld.

Samengevat: de vrijwaring van de strikte persvrijheid wordt in de handen van de politici zelf gelegd."

Het door "Knack" en de N.V. Roularta aange tekende beroep betekende ook - althans voorlopig - een opschorting van de uitvoering van het vonnis.

Vrij onverwacht verscheen er in "Knack" van 3 oktober 1979 onder de titel "Geen geschil meer tussen VDB en Knack" een communiqué waarin wordt meegedeeld dat Vanden Boeynants in een gesprek met "Knack" heeft bevestigd dat hij alderminst het inzicht had noch heeft de persvrijheid op enigerlei wijze te willen aantasten of beknotten. "Knack" stelt van haar kant dat in de artikelen die aanleiding gaven tot het "recht van antwoord" kritiek werd uitgeoefend op een bepaalde politiek zonder insinuaties of aantijgingen nopens de persoon van de heer Vanden Boeynants. En het communiqué besluit als volgt: "Nu de posities duidelijk geformuleerd zijn en wij het publiek voldoende hebben gewezen op het belang van de verdedigde principes, menen beide partijen - de juristen ten spijt - de verdere procesgang te mogen stopzetten.

Er wordt klacht afstand gedaan. De Minister neemt vrede met het recht van antwoord, zoals het door Knack gepubliceerd werd. Knack doet afstand van het ingestelde beroep".

Het dagblad "De Standaard" van 4 oktober 1979 gaf op dit communiqué volgende commentaar: "Deze ongewone gang van zaken roept uiteraard heel wat vragen op en voedt heel wat geruchten, die in de Wetstraat de ronde doen. Op dit ogenblik kan alleen, zoals op de Knack-redactie wordt gezegd, met zekerheid worden gezegd dat Knack in beroep en op basis van het vonnis in eerste aanleg, het verzoek zou hebben ingediend om de verslagen van het hoog comité van toezicht in verband met de vervanging van de pantservoertuigen en ASCO bij het dossier te voegen".

Bij dit alles blijven inderdaad heel wat vragen onbeantwoord, zowel over de vrijwaring van de persvrijheid als nopens het recht op informatie. Voor "Knack" en Vanden Boeynants zijn er blijkbaar geen problemen meer; de doorsneeburger blijft echter - zoals zo vaak - op z'n honger.